DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

VESTEUROPA

Efter at stagnationen i den vesteuropæiske konjunktur i 1. halvår 1959 var afløst af en relativt svag opgangskonjunktur, fortsatte opgangen i 2. halvår i et stærkt forøget tempo. Fremgangen i Vesteuropas industriproduktion fra 2. halvår 1958 til 2. halvdel af 1959 udgjorde næsten 10 pct., hvilket fuldt ud svarer til den årlige stigning, der indtraf under højkonjunkturperioden 1953–57. Det er endvidere karakteristisk, at udviklingen fra land til land nu er langt mere ensartet, idet alle betydende industrilande i Vesteuropa 2. halvår 1958–2. halvår 1959 har opnået stigninger i den industrielle produktion på mellem 6 og 10 pct., som det fremgår af tabel 1. Før havde udviklingen været mere uensartet.

Tabel 1. *Industriproduktionen i Vesteuropa.*

	Stigning i forhold til et år før		
	1958	1. halvår 1959	2. halvår 1959
	pct.	pct.	pct.
England	÷1	3	10
Vesttyskland	3	5	10
Frankrig	6	÷2	8
Italien	3	9	10
Belgien	÷7	3	9
Holland	÷1	8	10
Sverige	0	1	6
Finland	÷5	5	10
Norge	÷4	3	8
Danmark	4	7	9
Vesteuropa i alt	1	3	9

Kilde: Nationale statistiske publikationer og O.E.E.C. General Statistics.

Også uden for industrien steg den produktive indsats, især inden for bygge- og anlægsvirksomheden.

Væksten i produktion og beskæftigelse har været så betydelig og nedgangen i arbejdsløsheden så kraftig, at den økonomiske politik i adskillige lande er blevet strammet i løbet af efteråret og vinteren. Antallet af ledige produktionsfaktorer synes nu at være nedbragt i en sådan grad, at man næppe kan vente en lige så stor opgang i industriproduktion og bygge-

virksomhed i 1960 som den, der har præget 2. halvår 1959; på den anden side er den økonomiske politik ikke blevet skærpet så stærkt, at produktionsstigningen vil blive standset.

Drivkræfterne bag det fornyede konjunkturopsving har været flere. Først og fremmest var der i de fleste lande i løbet af 1958 og begyndelsen af 1959 sket en forøgelse af likviditeten og et fald i renten, dels i forbindelse med den valutaindstrømning, som et stort løbende betalingsbalanceoverskud resulterede i, dels som følge af en bevidst lempelse af kredit- og finanspolitikken. Herigennem befordredes igangsættelse af et øget boligbyggeri og større offentlige bygge- og anlægsarbejder.

Den voksende likviditet førte i England i forbindelse med en afvikling af restriktionerne på afbetalingshandelen til en stærk indkøbsbølge for varige forbrugsartikler igennem hele året 1959, og de gunstige kreditmuligheder bidrog utvivlsomt også i andre lande til en betydelig vækst i salget af varige goder, især personbiler.

Dertil kom, at vinteren 1959 i hele det nordeuropæiske område var usædvanlig mild, hvilket muliggjorde en overordentlig livlig byggevirksomhed i 1. kvartal 1959 – en omstændighed, som medvirkede til at give konjunkturerne et skub opad.

Udsigten til, at forhandlingerne mellem arbejdere og arbejdsgivere i den amerikanske stålindustri skulle bryde sammen og en strejke indledes i juli måned, førte til et kapløb mellem USAs stålforbrugende virksomheder om at dække sig ind med lagre af stål. Den amerikanske ståleksport gik derfor tilbage, og øget tilgang af eksportordrer til de vesteuropæiske stålværker førte allerede i 1. halvår 1959 til, at stålproduktionen steg kraftigt, samtidig med, at værkernes leveringsfrister forlængedes og eksportpriserne forhøjedes. De strejken udbrød og lammede de amerikanske stålværker fra midten af juli til hen i november måned, blev stålproduktionen i Vesteuropa yderligere stimuleret, og da strejken i USA endelig blev bilagt, var konjunkturopgangen i de vesteuropæiske lande i mellemtiden skredet så stærkt frem, at stålproduktionen kunne opretholdes selv uden den ekstraordinære efterspørgsel, som var skabt af den amerikanske strejke.

I Vesttyskland indtraf en stærk opgang i erhvervenes investeringer i bygninger og maskiner i 1959, og det samme var tilfældet i enkelte andre lande som Danmark, Holland og Sverige. I de fleste vesteuropæiske lande stagnerede erhvervsinvesteringerne imidlertid helt frem til årets udgang.

Opgangstendenserne på de områder, der er nævnt, skabte tillid i erhvervslivet til, at konjunkturnedgangen var overstået, og dermed ophørte den tilbøjelighed til at nedbringe varelagrene, som i mange industrigrene – især i råstofproduktionen – havde virket trykkende på produktionsudviklingen i 1958. Samtidig gav den stigende beskæftigelse og de dermed føl-

gende øgede indkomster sig udslag i, at det private forbrug gik i vejret i 1959; dette gjaldt ikke blot for varige artikler, hvor kreditlettelsen som nævnt gav afbetalingshandelen en særlig stimulans, men også for tekstil, beklædning og fødevarer.

Konjunkturopgangen har medført en opblomstring af udenrigshandelen. Langt den største del af udenrigshandelen foregår mellem de vesteuropæiske lande indbyrdes, og den intraeuropæiske handel er forøget med godt 10 pct. fra 1958 til 1959; denne vækst har i væsentlig grad bidraget til, at konjunkturopgangen har bredt sig fra de lande, der først prægedes af højkonjunktur, til de øvrige stater i området. Samtidig er Vesteuropas oversøiske eksport også forøget, navnlig til Nordamerika, derimod kun i mere beskedent omfang til de råstofproducerende lande i Sydamerika, Asien og Afrika. Den stigende produktion i Europa har bevirket, at importen af råstoffer fra oversøiske lande, som i 1958 var gået ned, atter er forøget. Dette gælder især importen fra landene i det ydre sterlingområde.

Tabel 2 viser, at Vesteuropas eksport af industrivarer (incl. mineraler) fra de første tre kvartaler af 1958 til samme periode af 1959 forøgedes med 7 pct. mens den havde holdt sig uændret fra 1957 til 1958. Mens der for adskillige varegrupper var nedgang i eksporten 1957–58, har der 1958–59 været opgang i eksportværdien for alle større varegrupper undtagen brændsel. Lige som sidste år har der været en meget stærk eksportfremgang for motorkøretøjer, og også for jern og metaller og kemiske produkter har stigningen 1958–59 været over en halv snes procent. For maskiner – en varegruppe, som er af særlig stor betydning i den danske industrieksport – er Vesteuropas eksport steget med 6 pct., hvilket ikke er mere end fremgangen fra 1957 til 1958.

Betragter man den samlede eksportudvikling fra det sidste år under forrige højkonjunktur, 1957, til 1959, er der en karakteristisk forskel mellem Vesttyskland, Frankrig, Holland, Italien og Danmark med en vækst i industrieksporten på 12–16 pct. og på den anden side England, Belgien, Sverige, Norge, Finland og Schweiz med kun 0–5 pct. stigning.

1. januar 1959 trådte de første indbyrdes toldnedsættelser og den første etape i afviklingen af importreguleringerne mellem de seks fællesmarkedslande i kraft, og denne frigørelse af handelen har utvivlsomt ansvaret for en god del af væksten i den intraeuropæiske handel. Handelen mellem de seks lande indbyrdes er – sammenlignet med tilsvarende periode et år før – forøget i følgende tempo:

1. kvartal 1959 + 2 pct.
2. kvartal 1959 + 17 pct.
3. kvartal 1959 + 25 pct.
4. kvartal 1959 + 32 pct.

Tabel 2. *Eksporten af mineraler og industrivarer fra de vesteuropæiske lande.*

	Eksport i 1958	Ændringer i eksporten fra 1957 til 1958	Ændringer i eksporten fra 1.–3. kvt. 1958 til 1.–3. kvt. 1959
	milliarder kr.	pct.	pct.
Træ, træmasse, papir			
Vesteuropa i alt	13.3	÷ 7	3
heraf Sverige	4.6	÷ 11	5
– Finland	4.2	÷ 6	1
Malm, jern, stål, uædle metaller			
Vesteuropa i alt	32.3	÷ 7	12
heraf Vesttyskland	7.0	÷ 14	13
– Belgien	6.6	÷ 10	3
– Frankrig	5.9	1	26
– England	5.5	÷ 8	12
Fast og flydende brændsel			
Vesteuropa i alt	14.3	÷ 5	÷ 5
Spindestoffer, tekstil, beklædning			
Vesteuropa i alt	25.3	÷ 10	6
heraf England	7.3	÷ 15	÷ 4
– Frankrig	4.7	÷ 9	3
– Vesttyskland	3.1	÷ 9	13
– Danmark	0.2	12	6
Kemiske produkter			
Vesteuropa i alt	24.5	4	12
heraf Vesttyskland	7.0	4	14
– England	5.8	÷ 2	9
– Frankrig	3.5	16	4
– Danmark	0.3	6	14
Maskiner og apparater			
Vesteuropa i alt	50.6	6	6
heraf Vesttyskland	17.6	7	5
– England	15.3	0	6
– Frankrig	3.8	16	8
– Schweiz	3.0	6	2
– Holland	2.6	14	17
– Italien	2.4	14	7
– Sverige	2.4	0	5
– Danmark	1.2	15	÷ 3
Motorkøretøjer			
Vesteuropa i alt	20.1	18	17
heraf Vesttyskland	7.3	22	16
– England	6.5	9	8
– Frankrig	3.3	31	33
– Italien	1.6	15	17
– Sverige	0.6	30	27

Tabel 2 (fortsat). *Eksporten af mineraler og industrivarer fra de vesteuropæiske lande.*

	Eksport i 1958	Ændringer i eksporten fra 1957 til 1958	Ændringer i eksporten fra 1.–3. kvt. 1958 til 1.–3. kvt. 1959
	milliarder kr.	pct.	pct.
Andre industrivarer			
Vesteuropa i alt	46.4	2	5
I alt varer fra minedrift og industri			
Vesteuropa i alt	226.8	0	7
heraf England	58.7	÷3	4
– Vesttyskland	57.2	3	9
– Frankrig	30.3	6	10[1])
– Belgien	19.4	÷6	6
– Holland	14.6	4	9
– Italien	13.2	3	11
– Sverige	12.4	÷4	11
– Schweiz	9.9	÷1	5
– Finland	4.8	÷5	5
– Norge	3.6	÷3	8
– Danmark	2.8	9	6

Kilde: De enkelte landes udenrigshandelsstatistik. Tallene for Vesteuropa i alt omfatter eksporten fra de 11 lande, der er nævnt nederst i tabellen.

Anm. Tabellen omfatter mineraler og industrivarer undt. skibe, animalske og vegetabilske olier, oliekager, sukker, vin og konserves. Landene er stillet i rækkefølge efter størrelsen af deres eksport i 1958.

[1]) Incl. skibe.

Med yderligere 10 pct. indbyrdes toldnedsættelser fra 1. juli 1960 må man forvente, at denne tendens vil fortsætte i år.

For de store fødevareeksporterende lande i Vesteuropa: Danmark og Holland, er afsætningsmulighederne for landbrugseksporten bedret væsentligt i 1959.

Den stigning i den animalske landbrugsproduktion, som indtraf i de fleste vesteuropæiske lande i løbet af 1957 og 1958 efter to gode høstår 1956–57, ophørte i 1959. Den stagnerende landbrugsproduktion skyldtes bl. a., at leverandørpriserne i flere lande var blevet nedsat af statsmyndighederne som led i bestræbelser på at nedbringe statstilskud til landbruget og undgå ophobning af større lagre af smør og kød. Dertil kom i efteråret 1959 virkningerne af stærk tørke i hele området nord for Alperne, som reducerede udbyttet af græsning og rodfrugter betragteligt og bevirkede en nedgang i mejeriproduktionen i de fleste nord- og midteuropæiske lande.

De bedrede afsætningsvilkår for landbrugseksporten hænger imidlertid ikke blot sammen med udbudsforholdene, men er også i høj grad betinget af den almindelig opgang i indkomsterne, som har ledsaget det vesteuropæiske konjunkturopsving, og som har skabt øget efterspørgsel efter ani-

malske landbrugsprodukter. Det kan eksempelvis nævnes, at der fra 1958 til 1959 indtraf en stigning i de forbrugte mængder i Vesttyskland på:

3 pct. for smør
2 pct. for flæsk
7 pct. for oksekød
8 pct. for æg.

I England nåede smørforbruget under de usædvanligt lave priser i 1958 op på et højere niveau end i noget tidligere efterkrigsår; fra 1958 til 1959 gik forbruget kun 7 pct. ned på trods af, at detailpriserne for smør gennemsnitligt lå ca. 50 pct. højere end året før.

ENGLAND

Konjunkturopsvinget her skyldes ganske overvejende lempelserne af den økonomiske politik. Ophævelsen af restriktionerne på afbetalingshandelen i efteråret 1958 og meget omfattende nedsættelser af omsætningsafgifterne i april 1959 og af indkomstskatten fra juni måned fremkaldte en vækst i det private forbrug; detailomsætningsindekset for 1959 blev 4 pct. højere end året før. I begyndelsen af året faldt hovedparten af stigningen på varige forbrugsartikler, mens der i 2. halvår 1959 tillige var opgang i omsætningen af beklædning samt nærings- og nydelsesmidler.

Det offentlige har desuden forøget sine egne indkøb af varer og tjenesteydelser, såvel til investeringsformål (især øget vejbyggeri og større materielanskaffelser til statsbanerne) som til løbende civile formål. Boligbyggeriet er blevet stimuleret gennem kreditlettelsen.

Derimod har der på øvrige felter ikke været nævneværdig stigning i efterspørgslen. Erhvervenes investeringer har således været stagnerende, såvel hvad angår bygningsinvesteringer som anskaffelser af produktionsudstyr. Eksporten er kun forøget ganske ubetydeligt, bl. a. fordi efterspørgslen efter industriprodukter i det oversøiske sterlingområde, som er Englands hovedkunde, har været ret sløj. Disse ydre sterlinglandes import fra England var i de første tre kvartaler af 1959 8 pct. mindre end et år før, mens deres import fra det øvrige Europa voksede med 3 pct., således at engelske varer tabte terræn på disse markeder.

Den engelske import er forøget relativt stærkere end nationalproduktet, og der har i 1959 kun været et meget beskedent overskud på den løbende betalingsbalance; i slutningen af 1959 og begyndelsen af 1960 har sterlingområdets centrale guld- og dollarreserve været svagt nedadgående.

Bruttonationalproduktet lå i de tre første kvartaler af 1959 3 pct. højere end året før; dette gik ikke ud over, hvad erhvervene kunne klare med de forhåndenværende ressourcer af arbejdskraft og kapacitet og gav

Tabel 3. *Nationalregnskab for England.*

	1.-3. kvartal		
	1958	1959	Stigning
	mill. £	mill. £	pct.
Efterspørgsel:			
Privat konsum	10.895	11.317	4
Boligbyggeri	435	469	8
Offentligt konsum[1])	2.795	2.973	6
Investeringer i bygninger og anlæg, undt. boligbyggeri	772	790	2
Investeringer i produktionsudstyr (maskiner, lastbiler, erhvervsinventar m.v.)	1.391	1.390	0
Lagerforøgelse	165[2])	205[2])	...[2])
Eksport af varer og tjenesteydelser	3.236	3.253	1
Tilsammen...	19.689	20.397	4
Udbud:			
Bruttonationalprodukt	16.599	17.158	3
Import af varer og tjenesteydelser	3.090	3.239	5
Tilsammen...	19.689	20.397	4

Kilde: Economic Trends jan. 1960, udg. af Central Statistical Office.
[1]) D.v.s. statens og kommunernes køb af varer og tjenesteydelser undt. til investeringsformål; indbefatter ikke sociale udgifter og andre overførsler.
[2]) D.v.s. lagrene er, regnet i konstant prisniveau, steget med 205 mill. £ i 1959 og med 165 mill. £ i 1958.

derfor ikke anledning til nogen stramning af den økonomiske politik i løbet af efteråret 1959.

Statistiske oplysninger, som er fremkommet i januar 1960, har imidlertid ændret billedet. Board of Trades undersøgelse omkring nytår af erhvervenes forventede investeringsudgifter i 1960 viste, at de større industrivirksomheder regnede med at anskaffe maskiner og øvrigt produktionsudstyr til en værdi af 17 pct. mere end i 1959; sidste sommer forventede de en nedgang på 10 pct. fra 1959 til 1960. Bygningsudgifterne regnes at ville stige med 8 pct. i 1960. Opskrivningen af investeringsplanerne har været særlig kraftig for stålværker og bilfabrikker, men har også vist sig for de øvrige industrigrene. De større virksomheder uden for industrien forventer nu øgede byggeudgifter på 30 pct. og maskin- og inventaranskaffelser for 20 pct. mere end i 1959, mens de sidste sommer regnede med nedgang.

Der er således lagt op til en fremtidig investeringshøjkonjunktur af betydelig styrke, så meget mere som også de offentlige investeringer ventes at stige i 1960. Under indtryk heraf har myndighederne skærpet kreditpolitikken og i slutningen af januar forhøjet diskontoen fra 4 til 5 pct.

Det er ikke helt usandsynligt, at den engelske betalingsbalance kan komme i fare i løbet af det kommende år. Som omtalt er Englands eksport igennem en årrække steget svagere end de fleste andre landes industrieksport; den engelske import stiger i øjeblikket ret kraftigt, og nedsættelserne med 1/5 af de ret høje færdigvaretoldsatser over for de øvrige medlemmer af de syv's frihandelsområde fra 1. juli 1960 kan muligvis resultere i yderligere forøgelse af vareimporten.

VESTTYSKLAND

Dette land har været præget af ubrudt opgangskonjunktur. Den almindelige konjunktursvækkelse i Vesteuropa gav sig i dette land kun udslag i, at nationalproduktet i 1958 steg noget svagere end i de foregående år. Målt i faste priser voksede bruttonationalproduktet fra 1958 til 1959 med 6 pct., dobbelt så meget som året før og lige så meget som 1956–57. I I løbende priser androg stigningen 8 pct.

Det er især investeringsaktiviteten, det offentlige konsum og eksporten, der er gået i vejret, hvorimod det private konsum er forøget i en noget svagere takt. Mod årets slutning tog imidlertid også forbrugsstigningen til; således lå detailomsætningsindekset for november-december 1959 7 pct. højere end et år før, mens det i de første ti måneder af året kun var 4 pct. højere.

Bygge- og anlægsvirksomhedens omfang voksede betydeligt fra 1958 til 1959, og dette erhvervs kapacitet har været udnyttet til den yderste grænse. Der har været fremgang såvel i boligbyggeri, erhvervsbyggeri og

Tabel 4. *Nationalregnskab for Vesttyskland.*

	1958	1959	Stigning
	milliarder DM		pct.
Efterspørgsel:			
Bygge- og anlægsinvesteringer	24.3	28.2	16
Investeringer i produktionsudstyr	25.6	28.0	9
Eksport af varer og tjenesteydelser	55.5	62.0	12
Offentligt konsum[1]	30.5	33.8	11
Privat konsum	134.8	142.9	6
Lagerforøgelse	3.2[2]	2.5[2]	...[2]
Tilsammen	273.9	297.4	9
Udbud:			
Bruttonationalprodukt	227.3	244.4	8
Import af varer og tjenesteydelser	46.6	53.0	14
Tilsammen	273.9	297.4	9

Kilde: Wirtschaft und Statistik jan. 1960, udg. af Statistisches Bundesamt.
[1]) og [2]) Se tilsvarende noter til tabel 3.

offentligt byggeri og anlægsvirksomhed. Bl. a. for at bremse byggeaktiviteten har forbundsbanken strammet kreditpolitikken, og mod årets slutning synes påbegyndelserne af nyt boligbyggeri at være kommet ind i en mere rolig gænge.

Byggekonjunkturen har givet de byggematerialefremstillende industrier nok at bestille, og den øgede efterspørgsel efter produktionsudstyr til erhvervene og voksende ordretilgang fra udlandet til bilfabrikker og maskinindustri har ført til en kraftig produktionsstigning i den jern- og metalforarbejdende industri. Industriproduktionen steg ialt med 7 pct. fra 1958 til 1959 med stigende tendens igennem året; for november-december var der tale om en fremgang på 13 pct. fra året før, den stærkeste stigning man har oplevet i de sidste fire år. I 1960 vil produktionsstigningen fortsætte. Ordretilgangen fra hjemmemarkedet til industrien var i oktober-november 1959 30 pct. større end året før.

Minedriften er det eneste erhvervsområde, som er præget af nedgang. Den fortsatte omlægning fra brug af fast til flydende brændsel har bevirket, at kulminernes beskæftigelse fra udgangen af 1957 til slutningen af 1959 er faldet fra 495.000 mand til 424.000. De afskedigede minearbejdere har imidlertid uden vanskelighed fundet beskæftigelse i andre erhverv.

Beskæftigelsen er vokset betydeligt, og da befolkningsudviklingen nu indebærer en meget svag tilvækst i de aktive aldersklasser og en mindre tilstrømning af østflygtninge end i tidligere år, er arbejdsløsheden halveret fra december 1958 til udgangen af 1959, samtidig med at flere gifte kvinder er trukket ind i erhvervslivet.

Vesttysklands industrieksport er 1958–59 steget med godt 10 pct., d. v. s. noget mere end Vesteuropas samlede industrieksport; i 1959 har den vesttyske udførsel af disse varer for første gang oversteget den engelske, således at landet har indtaget pladsen som den største industrieksportør i verden efter USA. I begyndelsen af 1950'erne var den vesttyske eksport kun halvt så stor som den engelske. Ordretilgangen fra udlandet til vesttysk industri har i 2. halvår 1959 været 30–40 pct. højere end året før, hvormed det er sikkert, at industrieksporten også i 1960 vil stige kraftigt.

Samtidig er importværdien for bearbejdede industrivarer fortsat steget stærkt, med 22 pct. fra 1958 til 1959, og dette har haft en væsentlig ekspansiv virkning for industriproduktionen i det øvrige Vesteuropa, som har leveret hovedparten af denne importforøgelse.

Vareimporten fra de andre medlemmer af fællesmarkedet er øget med 28 pct. fra 1958 til 1959, indførslen fra Frankrig endog med 36 pct., og importen fra det øvrige Vesteuropa med 17 pct., hvorimod importværdien fra de oversøiske lande er gået ned som følge af lavere råstofpriser.

Vare- og tjenestebalancen viser lige som året før et overskud på 9 milliarder DM. Som følge af meget betydelige vesttyske køb af værdipapirer

i udlandet, store erstatningsydelser og gældsafdrag er forbundsbankens og de private bankers valutareserver imidlertid aftaget svagt, således at de foregående års betydelige ophobning af valuta ikke er fortsat i 1959.

FRANKRIG

Efter stramningen af den økonomiske politik omkring nytår 1958/59 fulgte i 1. halvår 1959 stagnation i produktion og beskæftigelse og et fald i importen. Fra 2. kvartal og året ud indtraf en betydelig vækst i eksporten, åbenbart en følge af den forbedring af fransk industris konkurrenceevne, som opnåedes ved devalueringen i december 1958.

Det offentliges udgifter til investeringer og konsum er 1958–59 steget med en halv snes procent, når man korrigerer for prisændringer. Som følge af de skatteforhøjelser, der gennemførtes ved forrige årsskifte, og som følge af stagnerende sociale udgifter og andre overførsler må den offentlige finanspolitik dog stadig anses for relativt stram. Heller ikke kreditpolitikken er blevet lempet. Såvel de private investeringer som det private konsum har – målt i faste priser – holdt sig konstant fra 1958 til 1959. Den samlede indenlandske efterspørgsel er derfor kun ændret uvæsentligt i 1959. Når bruttonationalproduktets mængde alligevel viser en omend beskeden stigning i forhold til det foregående år, skyldes det dels, at eksportproduktionen er forøget, dels at fransk industri trods den vidtgående liberalisering af importen, som gennemførtes fra nytår 1959, har

Tabel 5. *Nationalregnskabet for Frankrig.*

		Stigning, målt i faste priser	
	1959	1958–59	1959–60 (skøn)
	mld. nye fr.	pct.	pct.
Efterspørgsel:			
Eksport af varer og tjenesteydelser	30.0	7	4
Offentlige investeringer	4.9	13	10
Offentligt konsum	12.2	9	4
Faste private investeringer	41.2	÷1	7
Lagerforøgelse	1.6	...[1])	...[1])
Privat konsum	160.4	0	4
Tilsammen	250.3	1	5
Udbud:			
Bruttonationalprodukt	224.0	2	5
Import af varer og tjenesteydelser	26.3	÷7	8
Tilsammen	250.3	1	5

Kilde: Statistiques et Études Financières jan. 1960, udg. af Ministère des Finances.
[1]) Lagerbeholdninger er forøget i både 1958 og 1959 og ventes også at stige i 1960; lagerforøgelsen var i 1959 noget mindre end i 1958.

overtaget en større del af hjemmemarkedets forsyning, således at importen er faldet.

Prisniveauet har holdt sig nogenlunde konstant. Dog har der i løbet af efteråret som følge af tørken været tendens til prisstigninger for mejeriprodukter og grønsager; regeringen har med held bekæmpet disse tendenser ved at åbne for større import af de nævnte varer.

Den løbende betalingsbalance har i 1959 vist overskud, og valutareserverne er steget.

I de sidste måneder af 1959 er der i Frankrig indtruffet en betydelig opgang i industriens produktion og jævnsides hermed i importen af industrielle råstoffer. Myndighederne forventer, som det fremgår af tabel 5, at denne ekspansive udvikling vil fortsætte igennem 1960; de private investeringer vil begynde at stige, antager man, og den franske befolknings levestandard ventes efter de sidste to års stilstand atter at ville vokse. Under opgangskonjunkturen vil importen sandsynligvis vokse noget mere end eksporten, men dog næppe i et omfang, som kan give anledning til bekymringer for betalingsbalancen.

DE MINDRE LANDE I VESTEUROPA

Også disse lande har haft stigende konjunkturer i løbet af 1959.

I *Norge* har der været moderat stigning i industriproduktionen, og eksporten, som i 1958 ramtes føleligt af konjunkturnedgangen i Vesteuropa, er i 1959 atter steget. Derimod er fragtindtægterne ikke forbedret. Den løbende betalingsbalance har vist et mindre underskud end året før, og dette underskud er lige som tidligere fuldt ud dækket ved optagelse af lån i udlandet, således at valutareserverne er opretholdt. Den udenlandske gæld er overordentlig stor – alene på skibspantebreve skyldes 9 milliarder kr. (hvilket er flere gange større end Danmarks samlede bruttogæld til udlandet), og afdragsforpligtelserne i de kommende år ret betydelige.

Regeringens nationalbudget for 1960 ser med optimisme på fremtidsudsigterne for produktion og eksport.

Også for *Sveriges* vedkommende er eksporten blevet stimuleret af den almindelige konjunkturopgang, som har øget udlandets efterspørgsel efter træ, malm og biler. Importen er samtidig faldet en smule.

Industriproduktionen holdt sig konstant i 1. halvår 1959 og er i 2. halvår begyndt at stige. Byggeaktiviteten har været stigende siden årets begyndelse, og erhvervslivets maskininvesteringer har været en del større end i 1958.

Regeringen har følt den samfundsøkonomiske balance truet af de stærkt stigende statsudgifter (bl. a. til sociale formål, forsvar og udlån til boligbyggeri). Det besluttedes at indføre en almindelig detailomsætningsafgift på 4 pct. fra 1. januar 1960 for at begrænse budgetunderskuddet. I vin-

terens løb er kreditpolitikken blevet skærpet; i januar hævedes diskontoen, og kravene til bankernes kassereserver er øget.

Sidste efterår trådte en ny landbrugsordning i kraft, indebærende øget beskyttelse af det svenske landbrug mod udenlandsk konkurrence. Baggrunden herfor var, at den parallelitet mellem landbrugernes og industriarbejdernes indtægt, som var tilstræbt, ikke var realiseret under den gamle ordning.

Holland, Danmark og Italien har siden midten af 1958 været præget af højkonjunktur.

USA

Frem til midten af 1959 fortsatte den kraftige fremgang i industriens og bygge- og anlægsvirksomhedens produktion, som var indledet i forsommeren 1958. Efter udbruddet af stålstrejken i midten af juli 1959, omfattende 1/2 million arbejdere, indtraf imidlertid en nedgang i produktionen i stålværkerne og afledt deraf i kulminer og malmtransport, og efterhånden som de stålforbrugende virksomheder i løbet af efteråret opbrugte deres lagre af stål, skete der også på disse områder en indskrænkning af produktionen.

Samtidig virkede den skærpede kreditpolitik dæmpende på byggeriet. Prioriteringsvanskeligheder medførte en nedgang i påbegyndelserne af boligbyggeri, og de store planer for anlæg af nye motorveje, som sattes i værk under nedgangskonjunkturen i 1957/58, er ved at være afsluttet, sådan at der også på dette område af bygge- og anlægsvirksomheden er nedadgående aktivitet.

I de øvrige erhverv fortsatte produktion og beskæftigelse med at stige i 2. halvår 1959.

Efter at præsidenten i november greb ind og standsede stålstrejken, er den almindelige konjunkturopgang pånyt kommet igang; produktionsindekset for industrien er atter nået op over det hidtidige toppunkt før stålstrejkens udbrud, og indkomster og konsum er igen stigende.

Den økonomiske politik virker imidlertid bremsende på opgangen. Kreditpolitikken er gradvis blevet skærpet, og unionens skatteindtægter er kraftigt stigende som følge af øgede indkomster og stigende omsætning af afgiftspligtige varer, samtidig med at udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelser og offentlige arbejder er for nedadgående.

På trods af de stigende konjunkturer er arbejdsløsheden stadig ret betydeligt i USA. For 1959 som gennemsnit androg den 5 1/2 pct., når man sætter antallet af arbejdsløse over 1 uge i forhold til samtlige lønmodtagere og selvstændige; dette er ganske vist noget mindre end i 1958, men betydeligt mere end i højkonjunkturårene 1955–56 og lige så høj en ledighedsprocent som i lavkonjunkturåret 1954. Beskæftigelsessituationen skulle således give rum for en betydelig forøgelse af nationalproduktet; der kan

også for 1960 ventes nogen opgang, men med den stramme økonomiske politik er det tvivlsomt, om stigningen vil være tilstrækkelig til at hidføre en væsentlig nedgang i ledigheden.

USAs eksport har rettet sig lidt efter nedgangen i 1958; importen er stadig vokset støt. Trods nogen tilbagegang i den private kapitaleksport til udlandet har USA stadig haft valutaunderskud, sådan at den øvrige verdens guld- og dollarreserver er øget. Denne udvikling har givet anledning til udbredt bekymring og bl. a. ført til en stærk amerikansk indsats for at modvirke enighed mellem det europæiske fællesmarked og det nydannede frihandelsområde om gensidige toldnedsættelser, som ville bevirke en forskelsbehandling af USAs eksport til Vesteuropa. Endvidere synes amerikanerne indstillet på, at de vesteuropæiske lande i højere grad end hidtil skal medvirke ved finansieringen af hjælpeydelser til de underudviklede lande.

I betragtning af den ret beskedne vækst i det amerikanske nationalprodukt igennem det sidste tiår, da fremgangen to gange (1953/54 og 1957/58) er blevet afbrudt af kraftige nedgange, er det bemærkelsesværdigt, at der på mange områder er indtruffet en iøjnefaldende stigning i levestandarden blandt USAs befolkning fra 1949 til 1959. Præsidentens økonomiske rapport har anskueliggjort denne udvikling i en række tal, hvoraf et uddrag bringes i tabel 6.

Tabel 6. *Tal til belysning af levestandarden i USA.*

	1949	1959
Pct. af alle familier har:		
Fjernsyn	10	90
Køleskab	79	98
Støvsuger	53	72
El. vaskemaskine	69	93
Luftkondition	0,4	13
Personbil	56	74
Pct. af unge, som går i skole:		
14–15 årige	94	98
16–17 årige	70	83
18–19 årige	25	37
Antal tuberkulosetilfælde:		
(1000)	135	75
Pct. af personer med lønnet beskæftigelse dækket af:		
Alderdomsforsikring	64	87
Arbejdsløshedsforsikring[1])	76	82

Kilde: Economic Report of the President, jan. 1960.
[1]) Gælder lønmodtagere uden for landbruget.

2. marts 1960.

T. H.